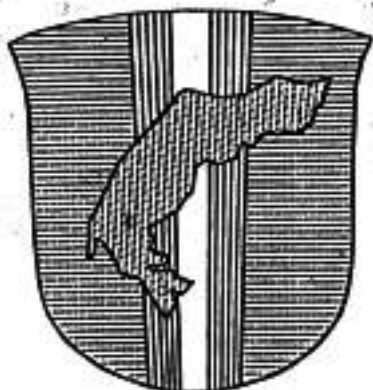

**Besættelsestidshistorisk selskab
for**

Thy og Vester Han Herred

BSTH

NYHEDSBREV

NO 1.

BSTH's bestyrelse:

FORMAND:
Frank Weber, Platanvej 25, 7700 Thisted. 07-921131

NÆSTFORMAND:
Kristian Kusk, Svalgaardvej 14, Sjerring, 7700 Thisted. 07-971531

SEKRETÆR:
Bent Rolighed, Sovevej 19, Klim, 9690 Fjerritslev. 08-211681

KASSEBØR:
Jens C.G. Sørensen, Gyvelvangen 155, 7730 Saxotholm. 07-961696

Forord

I Besættelsestidshistorisk Selskab for Thy og Vester Han Herred - BSTH - er vi nu så godt i gang, at det er på tide bestyrelsen udsender et nyhedsbrev til medlemmerne. Vi vil i dette nyhedsbrev fortælle lidt om foreningen, dens formål og om det arbejde der allerede er gjort.

Med et kontingent på 50 kr. pr. år er det selvsagt begrænset hvad vi har at gøre med rent økonomisk. En omfattende korrespondance med medlemmer, presse, arkiver, museer etc. betyder, at ca. 2/3 af kontingentet går til porto og resten går til fotokopier. Det er derfor en "skrabet" model af et nyhedsbrev, vi her kan udsende. Vi håber at det vil blive bedre med tiden.

Foreningen har på nuværende tidspunkt 20 medlemmer mens yderligere 4-5 interesserede har fået tilsendt vedtægter og girokort. Vi håber at medlemstallet stiger i løbet af 1989, idet vi gerne skulle have flere inddraget i det praktiske forskningsarbejde. Når foreningens økonomi tillader det, er det også tanken at vi vil invitere foredragsholdere, lave udstillinger etc. Men foreløbig tager bunkersregistreringsprojektet næsten al vores tid og kræfter.

Vi ser frem til en spændende tur til Bangsbo Museet den 12. november, og håber at så mange som muligt benytter sig af lejligheden til at deltage.

På bestyrelsens vegne vil jeg hermed opfordre alle medlemmer til at hjælpe med til at udbrede kendskabet til vores forening, samt komme med ideer til projekter omkring Besættelsestiden. Vi skulle gerne have så mange interesserede som muligt i gang med at registrere, indsamle, bearbejde og beskrive de fotos, effekter og beretninger, som findes her i vores område.

God fornøjelse med læsningen af nyhedsbrevet - jeg modtager med glæde stof til næste nummer.

Med venlig hilsen
 på bestyrelsens vegne

Frank Weber
 Frank Weber

OPRETTELSEN AF FORENINGEN.

Den 8. februar 1986 afholdtes der stiftende generalforsamling i Besættelsestidehistorisk Selskab for Nordjylland (BSHN) på Bangsbo Museet i Frederikshavn. Formålet med foreningen var, og er, at fremme interessen for forskning i Besættelsestidens historie samt holde forbindelse mellem personer og grupper, der arbejder med parallelle problemer indenfor denne periode. Endvidere udgives et nyhedsbrev, med nyt om forskningen i selskabets regi.

Føgenlunde samtidigt fremkom samme ide her i Thy blandt en gruppe lokalhistorisk interesserede, som alle havde det til fælles, at de ønskede en mere målrettet undersøgelse af Besættelsestiden i Thy og Vester Han Herred.

Den 26. februar afholdtes et møde i initiativgruppen, som bestod af: Ejvind Bonnerup, Kristian Kusk, Ewald G. Skovgaard, Jens C.G. Sørensen, Svend W. Sørensen og undertegnede Frank Veber. Mødet var kommet i stand på opfordring fra Jens Sørensen, som på vegne af de øvrige deltagere rettede henvendelse til undertegnede, der som faghistoriker kunne hjælpe med at sikre forskningsarbejdet en serie og faglig forsvarlig behandling. Sønderinger hos Thisted Museum og Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune viste en klar interesse og opbakning bag projektet fra disse.

Der var enighed i initiativgruppen om, at modellen fra foreningen i Frederikshavn kunne, og burde, overføres til Thy og Vester Han Herred, og af undersøgelsesprojekter fandt man frem til fire: 1. Hanstholmfæstningen, herunder en bunkersregistrering af samtlige anlæg i området. 2. Hjardeådal radar- og bunkersanlæg. 3. Hundborg radar- og bunkersanlæg. 4. Dragsbæk/Fårtoft, h.h.v. vandflyvebase og afledningsanlæg/fiducianlæg.

På et møde den 30. marts besluttedes det at afholde en stiftende generalforsamling i april. Journalist Flemming Skipper, Thisted Dagblad, var nu med i initiativgruppen som interesseret medlem og som PR-mand for projektet.

Den 17. april afholdtes den stiftende generalforsamling hvorunder der blev valgt bestyrelse og revisorer. I bestyrelsen

kom: Jens Sørensen (Hanstholm), Kristian Kusk (Sjerring), Bent Rolighed (Klim) og Frank Veber (Thisted). Til revisorer valgtes: H. Frækjer Knudsen og Svend W. Sørensen, mens Ewald Skovgaard, Lykke Jeppesen (begge Hanstholm) og Esben Kaagaard (Thisted) valgtes til suppleanter.

Vedtagterne samt initiativgruppens forslag om 50 kr. i kontingent blev vedtaget, selvom de fleste mente at kontingentet var sat for lavt.

Efter generalforsamlingen holdt historiker og forfatter Knud Holch Andersen et spændende foredrag om bl.a. arbejdet med bogen "Krigsværk", som netop omhandler Besættelsestiden i Thy, samt de mere generelle problemer omkring det at forske i denne tidsperiode. Han fremkom med forslag til emner og indfaldsvinkler, når Besættelsestidens historie i Thy og Vester Han Herred skal undersøges.

FILM OM HANSTHOLMFÆSTNINGEN?

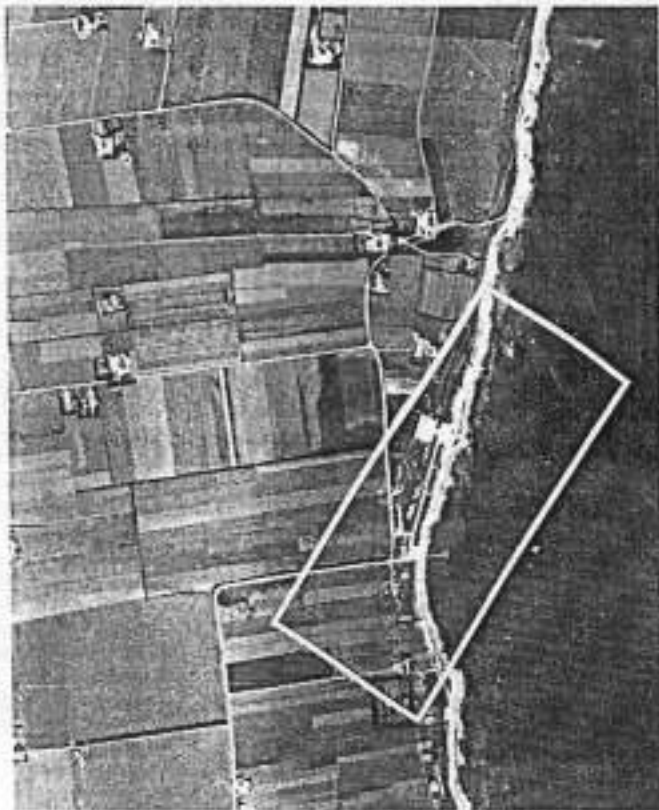
En af følgerne af den megen presseopmærksomhed omkring dannelsen af vores forening, var en henvendelse fra et filmselskab i Fykøbing Mors - VIDEO Midt-Vest. Det var interesseret i at lave en TV-udsendelse om Hanstholmfæstningen og bad om faglig bistand fra foreningen. Vi svarede positivt på henvendelsen og henviste i første omgang til den relevante litteratur om emnet, herunder Bent B. Anthonisens bog fra 1985, og foreslog en kontakt til bl.a. Anthonisen. Da TV-selskabet igen henvendte sig, var det for at høre om vi kunne formidle en kontakt til folk som har arbejdet ved fæstningsbyggeriet under krigen. Vi svarede, at det nok kunne klares og at vi gerne ville høre nærmere om filmplanerne. - Siden har vi intet hørt fra VIDEO Midt-Vest!

FLYFOTOS FRA 2. VERDENSKRIG.

Under en studietur til England i april-maj 1986, aflagde undertegnede et besøg på University of Keele, hvor man idag opbevarer de flyfotos, som Royal Air Force tog under krigen. De ca. 20.000 fotos, som blev taget over Thy og Vester Han Herred, blev gennemset og registreret, med henblik på hjemskaffelse af de bedste. Disse fotos kan bruges dels i forbindelse med bunkersregistreringen og dels til at se våbenedkastningspladserne

144

som de tog sig ud fra flyese. Foreningen håber at kunne hjem-
bestille et antal fotos i 1989, bl.a. med økonomisk støtte fra
Sparekassen Thy, som ser meget velvilligt på projektet. Her-
under ses et udsnit fra et sådant luftfoto. Det viser den skin-
vandflyvebase - eller "dummy" - som tyskerne etablerede ved
Fårtoft for at narre de britiske piloter til at angribe det i
stedet for den rigtige base i Dragobæk. Det lykkedes da også i
et enkelt tilfælde - den 20. oktober 1941.

BUNKERSREGISTRERINGSPROJEKTET.

Allerede ved oprettelsen af BSTH blev foreningen kon-
takteret af orlogskaptajn P.T. Christensen fra Miljøministeriets
Kommitterede i Kulturhistoriske Anliggender, med henblik på et
igangværende registreringsprojekt. Man ønsker i Miljøministeri-
et at få samtlige befæstningsanlæg i Danmark siden 1858 regi-
streret bl.a. af hensyn til fremtidige fredningsager. Dette
indbefatter også de tyske kystbefæstningsanlæg som byggedes
1940-45, og som for langt størstedelens vedkommende ligger ned
langs den jyske vestkyst.

I Jylland foretages registreringen aftsvis og fortrinsvis
ved frivillig arbejdskraft. Således dækker BSM i Frederikshavn
hele Nordjyllands Amt, BSTH dækker Viborg Amt, B.B. Anthonisen
dækker Ringkøbing Amt, mens Mogens Scott Hansen tager sig af
Sønderjyllands Amt. I de øvrige jyske amter er der endnu ikke
fundet den fornødne, frivillige arbejdskraft.

Registreringsarbejdet, som er foreningens store opgave i
det kommende år, går kort fortalt ud på at få lokaliseret, ty-
pebestemt og undersøgt samtlige tyske bunkers i vort område,
fra Agger i syd til Slette Strand i nord. Tager vi de anlæg
med, som ligger inde i land og ved Limfjorden, når vi op på ca.
35 befæstningsstillinger, hver indeholdende fra 2 til 100 bunk-
ers - ialt ca. 1.500 bunkers.

Til hjælp i dette arbejde har vi arkivmateriale, kort og
optegnelser. Vi har en aftale med de kommunale tekniske for-
valtninger om at de yder bistand med f.eks. flyfotos og kort.
Til det praktiske arbejde vil KFUM-spejdersnes Roverklan i Thi-
sted være behjælpelig, samt medlemmer af vores lokale Hjemne-
værn. Når arbejdet i løbet af november bliver sat igang, vil
det håndplukkede arbejdshold blive instrueret om projektets
detaljer.

Som den største og vigtigste opgave, starter vi med re-
gistreringen af bunkersanlæg i Hanstholm-fæstningen.

Til dækning af kørselsudgifter, materialer, kort etc. har
Skov- og Naturstyrelsen bevilget 20.000 kr. til projektet i Vi-
borg Amt. Pengene forvaltes af Thisted Museum, som officielt
står for projektet. Vi er således museets frivillige arbejds-
kraft og skal derfor repræsentere dette under undersøgelsesar-
bejdet.

BUNKERSHOTEL OG VINDMØLLER.

Som det nok er bekendt, er der planer om at bygge et hotel i den mest kystnære 38-m. kanonbunker i Hanstholm. Bunkeren, som er af samme type som den nuværende museumsbunker, tænkes anvendt til hotel-, kongres- og aktivitetscenter. Foreningens bestyrelse følger disse planer meget nøje, idet vi her har et projekt som direkte vil bringe spørgsmålet om fredning af de tyske anlæg på bane men som på den anden side også kan blive et aktiv for museet!

Da lokalplanforslag 1.17 vedrørende Hanstholm Hjertebjerg Vindmøllepark i juli-august blev offentliggjort, frygtede vi at de tyske bunkers der ville blive ødelagt. Da enkelte af disse bunkers og især de omkringliggende skyttegrave er særdeles velbevarede, var det foruroligende nyt. En nærmere undersøgelse af lokalplanforslaget beroligede os, idet opførelsen af flere møller ikke i væsentlig grad berører det tyske anlæg, men en del af skyttegravene bliver sandsynligvis fyldt op for at skabe en farbar vej til møllerne, så det hæster med en registrering af denne.

Foreningens bestyrelse vil fortsat holde et vågent øje med lignende tiltag, som berører de tyske fæstningsanlæg, indtil vi har færdigregistreret samtlige anlæg. Det er derefter op til de lokal og statslige myndigheder at finde ud af hvilke anlæg der bør fredes. Vi vil i den forbindelse bede vore medlemmer om lokalt at have øje for dette.

FOTOS FRA BESÆTTELSESTIDEN.

Som det fremgår af ovennævnte tager bunkersregistreringen meget tid og mange kræfter for foreningens bestyrelse og svrige aktive medlemmer. Alligevel har bestyrelsens sekretær i den forløbne tid arbejdet med en anden spændende aktivitet - datering og beskrivelse af fotos fra Besættelsestiden. Bent Rolighed fortæller om dette arbejde:

" Gamle fotografier uden tekst taber i værdi, når der ikke længere er nogen, der kan fortælle om det, billedet egentlig viser.

Det var derfor en nærliggende opgave for vort nystartede selskab at ordne og skaffe tekst til et halvt hundrede fotografier, der for nogle år siden var skænket ved den store foto-

indsamling for senere at indgå i det lokalhistoriske arkiv i Fjerritslev.

Fotografierne er optaget af daværende fotograf Nikkelsen, Fjerritslev, i dagene fra 5. maj 1945 og nogle uger frem. Der er billeder af enkeltpersoner - frihedskæmpere - på gaden i Fjerritslev, og der er serier på op til en halv snes billeder, der illustrerer en bestemt situation. Der er således en række fotos fra den 5. maj om aftenen, da modstandsbevægelsens leder i Fjerritslev, Børge Sørensen, fra højere instans var opfordret til at være med til at danne en spærrelinie for flygtende gestapofolk. Billederne viser modstandsfolk rede til kamp ved Fjerritslev og ved Aggersundbroen.

Og der er fra den 7. maj en festlig reportage, der viser modtagelsen af den 18-årige Karen Christiansen, der efter sit fangenskab i Frøslevlejren vender hjem til sin fødeby. Flere hundrede mennesker var med, da hun i "guldstol" blev fulgt til sit hjem i Østergade i Fjerritslev.

DEN 18-ÅRIGE KAREN CHRISTIANSEN BLEV FOR SIT ARBEJDE MED ILLEGALE BLADE AF TYSKERNE INDESPÆRRET I FRØSLEVLEJREN, DEN 7. MAJ BLEV HUN FESTLIGT MODTAGET AF MANGE HUNDREDE MENNESKER, DER VENTEDE HENDE VED ØSTBÅKKEN UDEN FOR FJERRITSLÆV, OG SOM BAR HENDE I "GULDSTOL" TIL HENDES HJEM.

Ligeledes er der en række billeder fra den 14. maj, der er optaget i forbindelse med begravelsen af den engelske pilot M.A. Brogan, der omkom ved nedskydningen af hans fly nær Live

1 marts 1945.
 MATTEN TIL DEN 5.
 MARTS VAR EN BOMBE-
 MASKINE AF TYPEN
 STIRLING PAA VEJ
 MED EN SENDING VAR-
 BEN TIL DEN DANSKE
 MODSTANDSBEVEGELSE,
 VAARMENE SKULLE NED-
 KASTES PAA HØJDE 72
 I VENOSYSEL, KODE-
 NAVN "AGATHE", DA
 DET BLEV SKUDT MED
 OVER LINFJORDEN,
 DET STYRTED NED
 VED LIVØ OG HELE
 BESÆTTNINGEN ANKON.
 CHEFEN FOR ESKADRIL-
 LEN, OG PILOT PAA FLYET, WING COMMANDER M.A. BROGAN, DFC, BLEV FUNDET I LINFJORDEN
 DEN 12. MAJ OG BLEV BEGRAVET TRE DAGE SENERE, I OVERVÆRELSE AF BL.A. EN RÆKKE NORD-
 JYSKE MODSTANDSFOLK, DEN FØRSTE BRITISKE SOLDAT, LØJTNANT YATES, ANKON TIL FJERRITS-
 LEV DEN 15. MAJ, OG HAN MODTAGES HER AF MODSTANDSBEVEGELSENS LEDER BÅRGE SØRENSEN,
 - DET VAR ET ØJEBLIK, DER VAR VENTET MED LÆNGSEL, LØJTNANT YATES REPRÆSENTEREDE DET
 BRITISKE LUFTVÅBEN, ROYAL AIR FORCE, VED BEGRAVELSEN PAA FJERRITSLEV KIRKEGAARD,

Det har været et interessant arbejde at indsamle sådanne oplysninger dels fra folk, der var med den gang og gerne fortæller, hvad de husker, og dels fra Fjerritslev Avis.

Og billederne kan have betydning i flere sammenhænge. Som f.eks. da for nogle år siden major V. Brogan fra England henvendte sig til Fjerritslev Kommune for eventuelt at få nærmere oplysninger om sin omkomne bror, den ovennævnte M.A. Brogan! Kopier af de omtalte fotos blev da sendt til England.

Man kunne også tænke sig fotosamlingen anvendt i en undervisningssituation. Og under alle omstændigheder har fotografierne nu fået øget værdi ved tilføjelse af teksterne."

BENT ROLIGHED

Som det fremgår af Bent Roligheds redegørelse, er der

mange forskellige spændende aspekter af Besættelsestidens historie, og er der andre medlemmer som kunne tænke sig at deltage aktivt i lignende aktiviteter, enten det så er registrering af bunkersanlæg, fotos eller noget helt tredje, så skriv et par linier til formanden, som så vil prøve at sætte det igang.

Det skal i den forbindelse nævnes, at bestyrelsen, på et konstituerende møde den 31. august fik posterne fordelt på flg. måde: formand Frank Weber, næstformand Kristian Kusk, sekretær Bent Rolighed og kasserer Jens Sørensen.

Da vi er blevet inviteret op til Bangsbo Museet flere gange, har bestyrelsen vedtaget at arrangere en tur LØRDAG D. 12. NOVEMBER. Medlemmer, som kunne tænke sig at se museet i Frederikshavn, der både er et egsmuseum og besættelsestidsmuseum på een gang, kan tilmelde sig hos kassereren Jens Sørensen, Gyvelvænget 155, 7730 Banstholm, TLF.: 07 - 96 16 56, og SEWEST LØRDAG DEN 5. NOVEMBER.

Vi kører fra Thisted ca. kl. 8.00, i en minibus som betales af midler fra Skov- og Naturstyrelsen, mens forturering ved frokosttid i Frederikshavn betales af deltagerne. Hjemkomst henad aften. Eventuelle spørgsmål vedr. turen rettet til Jens Sørensen.

Det er bestyrelsens håb, at vi får fyldt bussen den 12. november, at I som medlemmer hjælper til med at holde foreningen aktiv og at vores første større forskningsprojekt, bunkerregistreringen, kommer godt fra start.

BUNKERS I STRANDKANTEN VED VIØSN

